

บทที่ 3

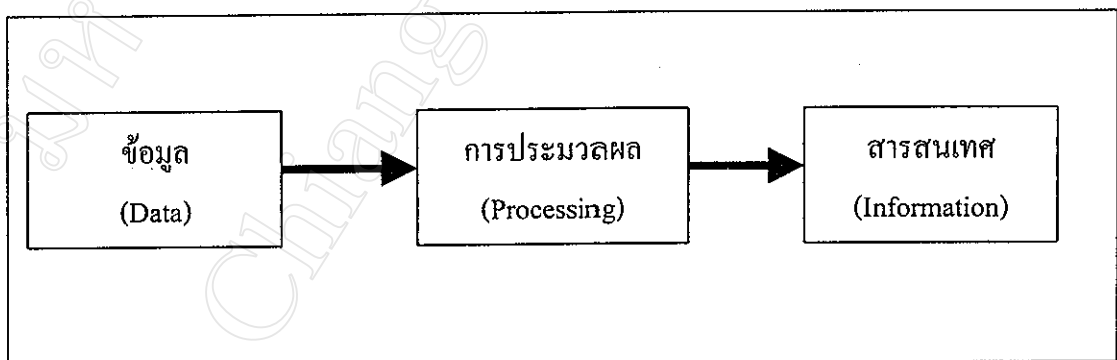
ทฤษฎี แนวคิดและปรัทัศน์ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึง ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุมของธุรกิจผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม

3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ⁹

ระบบสารสนเทศ (Information system) ตามความหมายโดยทั่วไประบบสารสนเทศก็คือกระบวนการผลิตรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกับกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งสิ่งที่ส่งเข้ากระบวนการผลิตสินค้าคือวัตถุดิบ โดยมีกระบวนการผลิตที่จะแปลงสภาพเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ในขณะที่สิ่งที่ส่งเข้าระบบสารสนเทศคือ ข้อมูล มีกระบวนการผลิตคือการประมวลผลข้อมูลที่จะแปลงสภาพข้อมูลออกมาเป็นสารสนเทศ

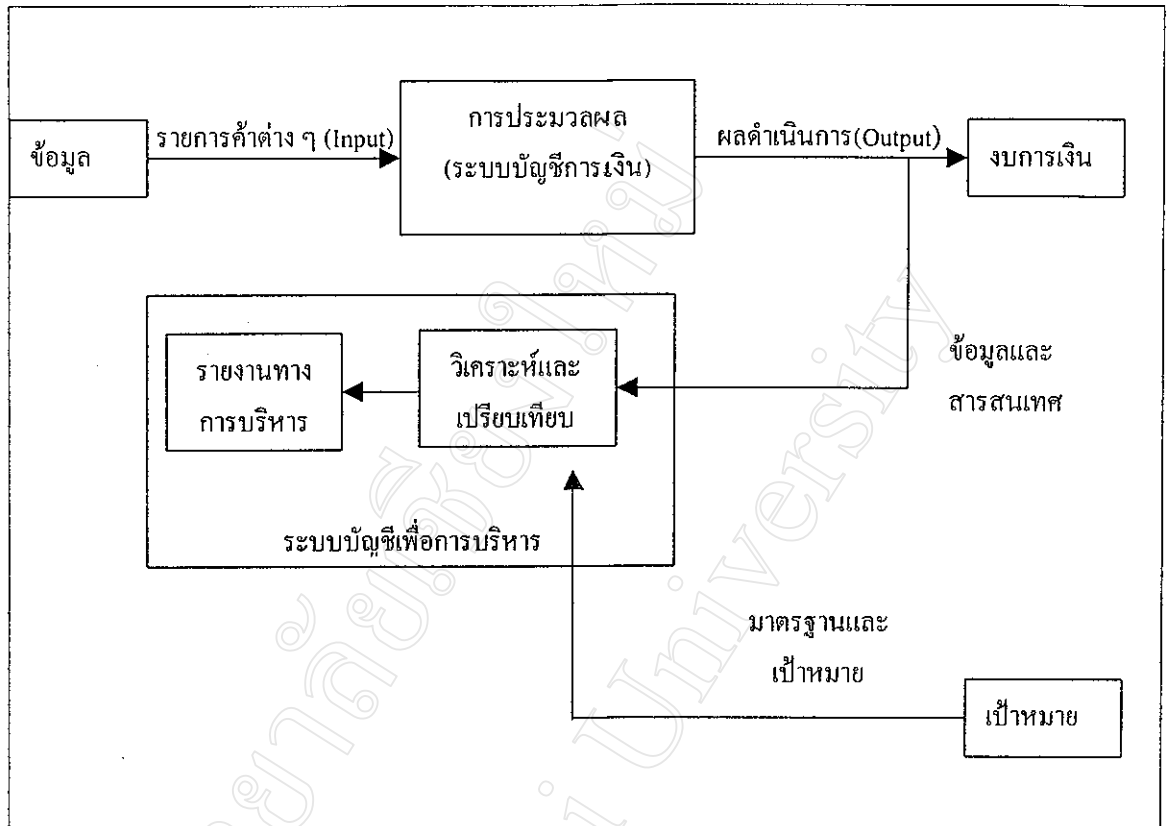
ภาพที่ 1 แสดงถึงขบวนการของระบบสารสนเทศ

⁹ สุมาลี เมืองไพศาล, การจัดการระบบข้อมูล, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531),

ระบบสารสนเทศที่กล่าวข้างต้น การประมวลผลข้อมูลอาจจะทำด้วยมือหรืออาจจะทำโดยคอมพิวเตอร์ก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศดังกล่าวประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ฮาร์ดแวร์(Hardware) คืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น จอภาพ คีย์บอร์ดหน่วยประมวลผลกลาง และเครื่องพิมพ์
2. ซอฟต์แวร์(Software) คือชุดคำสั่งที่สั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน
3. บุคลากรคอมพิวเตอร์ (Peopleware) บุคคลที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในด้านการประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ บุคลากรคอมพิวเตอร์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของระบบสารสนเทศโดยที่นอกจากจะต้องมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี และควรมีความรู้เกี่ยวกับระบบบริหารงานของกิจการด้วย เพื่อจะได้พัฒนาระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารได้
4. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนดังกล่าวอาจจะจัดทำไว้เป็นคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป
5. ฐานข้อมูล (Database) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า สิ่งนำเข้าของระบบสารสนเทศคือข้อมูล เพื่อจะทำการผลิตเป็นผลผลิตคือสารสนเทศ ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการผลิตแล้ว จะจัดเก็บอยู่ในแฟ้มข้อมูล ในแต่ละเรื่อง และเพื่อให้ข้อมูลที่เก็บไว้นั้นสามารถที่จะใช้งานในหน่วยงานโดยทั่วไปขององค์การ จึงมีการออกแบบการเก็บข้อมูลให้มีการเชื่อมโยงแฟ้มข้อมูลถึงกันสามารถที่จะดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแฟ้มข้อมูลอื่นมาใช้ได้ด้วย ลักษณะการเก็บข้อมูลเช่นนี้เราเรียกว่า ฐานข้อมูล

ในการทำงานเกี่ยวกับบัญชีการเงินด้วยคอมพิวเตอร์ ถือได้ว่าเป็นการทำงานแบบประมวลผลเชิงรายการคอมพิวเตอร์มีหน้าที่รวบรวมรายการขั้นต้นจากทุกระบบงานของหน่วยงานแนวกว้างเริ่มตั้งแต่ระบบขายและพิมพ์บิล ระบบบัญชีลูกหนี้ ระบบบัญชีซื้อและระบบบัญชีเจ้าหนี้ ระบบบัญชีสินค้าคงคลัง ระบบบัญชีเงินเดือน และระบบบัญชีแยกประเภท เมื่อรายการผ่านจากการบันทึกมาทำการคำนวณ แยกหมวดหมู่ จัดเรียงข้อมูล และบันทึกข้อมูลไว้ในฐานเดียวกัน เพื่อออกงบการเงินอันได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบประมาณอื่น ๆ เพื่อนำเสนอต่อผู้ถือหุ้นและหน่วยงานราชการ เช่น กรมสรรพากร และกรมทะเบียนการค้า โดยทำการสรุปค่า และจัดพิมพ์รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของการนำเอาระบบสารสนเทศมาใช้ในงานบัญชี ทำให้ข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลเพื่อการบริหาร

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะของฐานข้อมูลทางการบัญชีเพื่อการบริหาร

จากการที่คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการจัดการกับข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และงานด้านการบัญชีก็ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกิจการหรือหน่วยธุรกิจ และในอดีตการทำบัญชีจะกระทำด้วยมือโดยอาศัยคน ทำให้เกิดความล่าช้าในขั้นตอนการทำบัญชี อาจเกิดความผิดพลาดจากคนทำบัญชีได้ ดังนั้นการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในงานด้านบัญชีเป็นการแบ่งเบาภาระ รวมทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มกำไรให้กับกิจการได้ด้วย ดังนั้นบริษัท ผู้ผลิตโปรแกรม จึงได้ทำการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีขึ้น เพื่อประยุกต์ใช้สำหรับงานทางด้านบัญชี โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่มีใช้กันอยู่ทั่วไปประกอบด้วย

1. ระบบบัญชีแยกประเภท (General Ledger)
2. ระบบบัญชีลูกหนี้ (Account Receivable)
3. ระบบบัญชีเจ้าหนี้ (Account Payable)
4. ระบบการจัดซื้อและวิเคราะห์การจัดซื้อ (Purchase Order / Analysis)
5. ระบบสินค้าคงคลัง (Inventory Control)
6. ระบบเงินเดือน (Payroll System)

7. ระบบวิเคราะห์การขาย(Sale Analysis System)
8. ระบบควบคุมเช็คและเงินฝากธนาคาร(Cheque Control)
9. ระบบการจัดจำหน่าย (Order Entry)
10. ระบบรักษาความปลอดภัย (Security Management System)

นอกจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีแล้ว ธุรกิจต่าง ๆ ยังสามารถพัฒนาโปรแกรมทางด้านกรบัญชีมาใช้เอง หรือจะทำการประยุกต์จาก โปรแกรมพื้นฐานที่ใช้งานปัจจุบัน เช่น ไมโครซอฟฟอฟฟิต การนำเอาระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานด้านบัญชีในปัจจุบันได้มีการพัฒนามากขึ้น ทำให้เมื่อบันทึกรายการค้าแล้วสามารถสรุปผลและออกรายงาน งบการเงิน ทุกชนิดได้ทันที โดยไม่ต้องปิดบัญชี โดยทั่วไปรูปแบบรายงานมีดังต่อไปนี้

1. รายงานชนิดกำหนดรูปแบบ

เป็นรายงานที่ใช้ประจำและต่อเนื่องกันมักจะเป็นรายงานการสรุปผลดำเนินการ เป็นรายวันรายสัปดาห์ หรือรายเดือน เช่น รายงานขายประจำวัน รายงานรับชำระหนี้เป็นรายวัน

2. รายงานกลั่นกรอง

เป็นการรายงานที่มีการกลั่นกรองรายละเอียดของข้อมูล เพื่อเสนอต่อฝ่ายบริหาร เช่น รายงานขายประจำเดือนที่สรุปตามประเภทสินค้าที่ขาย หรือรายงานการขายสินค้าแยกตามแต่ละประเทศ

3. รายงานเฉพาะกรณี

เป็นการจัดทำรายงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา โดยการเจาะจงถึงเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ต้องการทราบเกี่ยวกับการสูญเสียลูกค้า ต้องการรู้ศักยภาพของการใช้เงินทุน

คุณสมบัติของสารสนเทศที่ดี¹⁰

การที่ธุรกิจจะได้สารสนเทศที่มีคุณภาพเหมาะสม และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ระบบสารสนเทศจะต้องมีข้อมูลที่มีความถูกต้องและคุณภาพเพียงพอไว้ในระบบ เพื่อรอการเรียกกลับมาประมวลผลให้ได้สารสนเทศตามที่ต้องการ สารสนเทศที่มีคุณภาพควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความถูกต้อง(Accuracy)สารสนเทศที่ดีจะต้องมีความถูกต้องและปราศจากความคลาดเคลื่อน เป็นการส่งเสริมให้สารสนเทศที่ได้มาเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น แต่ถ้าข้อมูลที่ถูกป้อนเข้า

¹⁰ ฌ็อง-ฌัก เฮอร์นันท์ และ ไพบูลย์ เกียรติโกมล, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, (กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 36.

ไปในระบบสารสนเทศเกิดความผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่อง อาจส่งผลให้สารสนเทศที่ได้มีความผิดพลาด หรือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์

2. ทันเวลา (Timeliness) ข้อมูลสารสนเทศต้องทันต่อเหตุการณ์ ไม่ล้าสมัย ความล้าสมัยของข้อมูลทำให้สารสนเทศที่ได้รับมีประโยชน์ต่อผู้ใช้น้อยลง หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการใช้งาน แต่ความทันต่อเวลาจะมีความสำคัญต่อผู้ใ้ใช้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจหรือปัญหาขององค์กร

3. สอดคล้องกับงาน (Relevance) สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารต้องได้มาจากการประมวลผลของข้อมูลที่มีสาระตรงกัน หรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาของงาน ข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับงานถึงแม้จะเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อเวลาทันเหตุการณ์ แต่ไม่มีประโยชน์เนื่องจากไม่สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจ หรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

4. สามารถตรวจสอบได้ (Verifiable) สารสนเทศที่ได้ต้องสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาว่าเป็นข้อมูลมาจากแหล่งใด และมีความเชื่อถือได้เพียงใด ข้อมูลบางประเภทมาจากแหล่งข้อมูลที่ซับซ้อนและหลากหลายทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งผู้ใช้ต้องทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของสารสนเทศก่อนนำไปใช้งาน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสียร้ายขึ้นกับองค์กร

สารสนเทศกับการตัดสินใจ¹¹

ในการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ส่วนมากจะแบ่งระดับการบริหารออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับการบริหารมีความต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่แตกต่างกันดังนี้

ผู้บริหารระดับล่าง เป็นระดับควบคุมการปฏิบัติการ (Operation control) ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารระดับกลาง เป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลการปฏิบัติงานประจำวัน ได้แก่ หัวหน้างาน หัวหน้าหน่วย ซึ่งจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพนักงานและลูกค้าอย่างใกล้ชิด ปกติผู้บริหารระดับล่างจะต้องสนใจวางแผนและแก้ปัญหาทางงานประจำวัน ลักษณะของสารสนเทศที่ต้องการจึงเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง เพื่อสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานในระยะสั้น

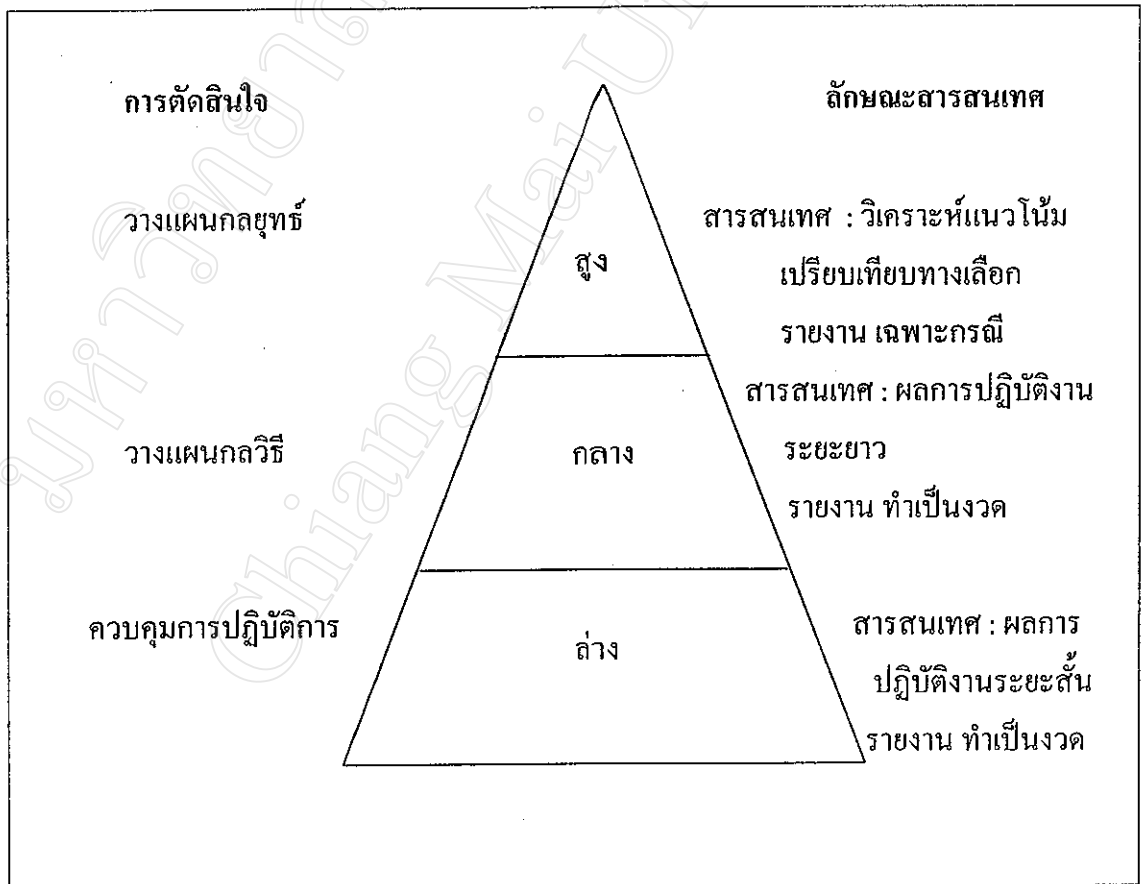
ผู้บริหารระดับกลาง เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานระหว่างหัวหน้างานและผู้บริหารระดับสูง ทำหน้าที่ตัดสินใจทางด้านการวางแผนกลยุทธ์ (Tactical planning) โดย

¹¹ แม่งน้อย ใจอ่อนนุ่ม และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 348.

การนำเอาวัตถุประสงค์และนโยบายต่าง ๆ ไปดำเนินการเพื่อให้ได้รับความสำเร็จวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ความต้องการสารสนเทศของผู้บริหารในระดับนี้ จะมีลักษณะเป็นช่วง ระยะเวลา บางครั้งอาจจะต้องจัดทำเป็นรายงานเปรียบเทียบให้เห็นในแต่ละทางเลือก เพื่อที่จะได้ พิจารณาเลือกที่ดีที่สุด

ผู้บริหารระดับสูง เป็นกลุ่มบุคคลที่ทำการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เพื่อ กำหนดทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนงานในระยะยาวขององค์กร ความต้องการสารสนเทศ ของผู้บริหารระดับสูงโดยปกติจะจัดทำในรูปของรายงาน สำหรับการตัดสินใจ

ผู้บริหารในแต่ละระดับ จำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการบริหารเพื่อทำให้มีการใช้ ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น การได้รับข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วน จะทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจแต่ละระดับ

3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม

ระบบสารสนเทศทางการบัญชีกับการบริหาร¹²

ระบบสารสนเทศทางการบัญชีนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 จะเป็นการจัดทำรายงาน (Report) ให้กับหน่วยงานที่อยู่นอกองค์กร แบบที่ 2 จะเป็นการจัดหาสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงาน หรือตามความต้องการของผู้จัดการ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าสารสนเทศทั้ง 2 แบบจะเป็นตัวชี้แนวทางให้กับองค์กรเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินและการประเมินสถานการณ์

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี จะเกี่ยวข้องกับการประมวลผลด้านการเงิน (Financial transaction) ซึ่งจะออกมาในรูปของตัวเงิน ซึ่งจัดว่าเป็นระบบที่มีโครงสร้างและประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบ การประมวลผลด้านการเงินจะอยู่ในรูปของการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับการวัดค่าเป็นตัวเงิน คือ ให้บางสิ่งไปและรับบางสิ่งเข้ามา การบันทึกจะแยกออกจากกันโดยใช้วิธีที่แตกต่างกัน ระบบของข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาจากการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือในระบบการปฏิบัติงานที่นำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภท ก็คือ

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นกลุ่มสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือการกระทำต่าง ๆ ที่ยังไม่ผ่านการประมวลผล ข้อมูลอาจจะอยู่ในรูปตัวเลข ตัวหนังสือ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ข้อมูลเป็นวัตถุดิบของสารสนเทศ

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประมวลผลข้อมูลดิบที่ถูกจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ โดยผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำไปประกอบการทำงาน หรือสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งเราสามารถกล่าวได้ว่า สารสนเทศเป็นข้อมูลที่มีความหมายและตรงตามความต้องการของผู้บริหาร เช่น ยอดคงบดุล รายงานสรุปผลการดำเนินงาน หรือประมาณการรายได้ เป็นต้น ประการสำคัญสารสนเทศถูกนำมาช่วยในการตัดสินใจในกิจกรรมการบริหารด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน การตลาด การผลิต หรือการจัดการ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหา หรือทางเลือกในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น¹³

---

¹² ชุมพล ศฤงคารศิริ, ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ 4(กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2540), หน้า 180.

¹³ ณัฐพันธ์ เขจรนนท์ และ ไพบูลย์ เกียรติ โคมล, เรื่องเดียวกัน, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 35.

ประเภทของสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม

ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีโดยทั่วไปจะอยู่ในรูปของการจัดทำรายงานทางการเงิน เนื่องจากเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากระบบสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้ฐานข้อมูลจากระบบบัญชี มาจัดทำรายงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ฝ่ายจัดการต้องการ รายงานทางการเงินดังกล่าวนี้ จะให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของฝ่ายจัดการหรือไม่ขึ้นอยู่กับการออกแบบระบบที่ดี และมีข้อมูลครบถ้วน ซึ่งการจะได้ระบบบัญชีที่ดีหรือไม่นั้น นักบัญชีจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการออกแบบรายงานทางการเงินสำหรับการวางแผนและควบคุม โดยแบ่งประเภทตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. รายงานถึงการดำเนินงานของกิจการ เป็นรายงานที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ผ่านมาในอดีต และสิ่งที่ป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานของกิจการ และกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติและตัดสินใจตามแผนที่ได้วางไว้ รายงานการดำเนินงานสามารถช่วยผู้บริหารในการค้นพบจุดที่เกิดปัญหา ช่วยในการวิเคราะห์แนวโน้มที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ นอกจากนี้รายงานสำหรับการปฏิบัติการนี้อาจจะเป็นฐานในการพัฒนาสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อกระบวนการวางแผนของกิจการ

2. รายงานเพื่อการวางแผน รายงานที่จัดทำขึ้นมาเพื่อช่วยผู้บริหารในด้านการวางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องอนาคตของกิจการรายงานสำหรับการวางแผนมีคุณลักษณะ 2 ประการคือ

- การพยากรณ์ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- ให้สารสนเทศในเชิงเปรียบเทียบ

รายงานเกี่ยวกับการวางแผนซึ่งจะนำไปช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูงย่อมมีความแตกต่างไปจากรายงานที่จะไปช่วยผู้บริหารระดับกลางในการวางแผนระยะสั้น รายงานที่จะนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์จะตัดสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่วนใหญ่ออกไป แต่จะนำสารสนเทศจากภายนอกและการประมาณการในอนาคตที่เกินกว่า 1 ปีขึ้นไป รายงานประเภทนี้จะจัดทำขึ้นเฉพาะสำหรับงานแต่ละครั้งไม่ได้จัดทำประจำ

รายงานที่ใช้ในการวางแผนระยะสั้นซึ่งโดยปกติจะมีสารสนเทศอยู่ในวงที่แคบกว่า ส่วนใหญ่จะได้จากสารสนเทศภายในองค์กรในช่วงระยะเวลาที่สั้น และมีแนวโน้มที่จะจัดทำในลักษณะที่ซ้ำ ตัวอย่างเช่น ตารางการผลิต การวิเคราะห์ยอดขาย

3. รายงานเพื่อการควบคุม รายงานเพื่อช่วยในด้านการควบคุมเกี่ยวกับการได้มาและใช้ไปของทรัพยากรของกิจการ โดยการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นกับงบประมาณหรือมาตรฐานที่กำหนด

เนื้อหาของข้อมูล

ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการบริหารและจัดการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการขายและการตลาด เป็นข้อมูลที่ได้จากการระบบขายสินค้า งานส่งสินค้า และงานซื้อสินค้า จะถูกนำมาจัดทำรายงานเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รู้ว่า ขายอะไร ขายให้ใคร ขายโดยใคร และขายที่ไหน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายการกำหนดราคาขายเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับธุรกิจ ความกดดันจากคู่แข่งและจากสถานะเศรษฐกิจ ทำให้นักธุรกิจต้องปรับราคาให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ถ้าราคาสูงเกินไปก็จะขายสินค้าได้น้อยลง ถ้าราคาต่ำไปก็จะทำให้ผลกำไรลดลง ดังนั้นการรายงานต้นทุนของสินค้าที่ขายไปอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญต่อการบริหารธุรกิจ นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายดำเนินการยังเป็นเรื่องที่ต้องมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด เงินเป็นทรัพยากรที่จำกัดมากในทุกองค์กร ดังนั้นการใช้เงินอย่างระมัดระวังและให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการทำธุรกิจ ควรมีการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายล่วงหน้า

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน รายงานที่ผู้บริหารใช้เป็นประจำประกอบด้วยงบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินสด งบกำไรขาดทุน งบดุล ตลอดจนงบแสดงการเปลี่ยนแปลงของเงินทุน นอกจากนี้ยังมีรายงานที่เกี่ยวกับสถานะของลูกหนี้ ตารางการชำระเงิน รายงานเหล่านี้มีความสำคัญต่อการบริหารการเงินขององค์กร

4. ข้อมูลด้านบุคลากร บุคลากรเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กร จึงจำเป็นต้องมีมาตรการบริหารบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และระบบบริหารบุคคลที่ดีจะต้องใช้ข้อมูลด้านบุคลากรซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเกี่ยวกับประวัติของพนักงานตั้งแต่ข้อมูลด้านการศึกษา ความชำนาญพิเศษ ประวัติการทำงาน และอื่น ๆ กลุ่มที่สองได้แก่ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานบุคคล เช่น รายงานการเข้าออกของพนักงาน รายงานการใช้แรงงานแยกตามเพศ อายุ ชนิดของแรงงาน อัตราค่าจ้าง และอื่น ๆ

เครื่องมือทางการบัญชีที่ใช้ในการบริหาร

1. งบประมาณ¹⁴

เมื่อกิจการวางแผนระยะยาวแล้วก็มีวางแผนการปฏิบัติงานในระยะสั้น ซึ่งก็คือการจัดทำงบประมาณ งบประมาณจึงหมายถึง การวางแผนอย่างกว้าง ๆ และมีระบบเกี่ยวกับการดำเนิน

¹⁴ เมธากุล เกียรติกระจาย, การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542), หน้า 60.

งานของกิจการในอนาคตในรูปของข้อมูลที่เป็นตัวเลข ดังนั้นงบประมาณที่จัดทำขึ้นจึงมีลักษณะ (1) เฉพาะเจาะจงของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจการหนึ่ง (2) เฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต (3) เป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลข งบประมาณที่จัดทำขึ้นสำหรับหน่วยงานสองแห่ง จึงอาจไม่เหมือนกัน เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งมีลักษณะแตกต่างกัน ทำให้งบประมาณมีลักษณะแตกต่างกันด้วย

งบประมาณเป็นเครื่องมือในการวางแผนและควบคุม เมื่อกิจการวางแผนในรูปของข้อมูลที่เป็นตัวเลขแล้วฝ่ายปฏิบัติการจะปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดขึ้น หลังจากทีปฏิบัติงานไปแล้วกิจการจะรวบรวมข้อมูลเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลงาน ฝ่ายบัญชีมักทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทางการเงินที่เกิดขึ้นในกิจการแต่จัดทำเป็นระบบรายงาน ซึ่งเรียกกันว่ารายงานการปฏิบัติงาน ดังตัวอย่างในตาราง รายงานจะแสดงให้เห็นถึงผลต่างที่เกิดขึ้น ซึ่งฝ่ายบริหารจะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ได้บังคับบัญชา และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และจัดทำงบประมาณในงวดถัดไป ดังตัวอย่างตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรายงานการปฏิบัติงาน

บริษัท งบประมาณ จำกัด				
งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบกับงบประมาณ				
สำหรับปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 25XX				
		ผลต่าง		
	งบประมาณ	ข้อมูลจริง	(ไม่) พอใจ	ร้อยละ
ขาย	6,000.00	6,840.00	840.00	14.00
ต้นทุนขาย	<u>5,000.00</u>	<u>5,724.00</u>	<u>(724.00)</u>	<u>(14.48)</u>
กำไรขั้นต้น	<u>1,000.00</u>	<u>1,116.00</u>	<u>116.00</u>	<u>14.16</u>
ค่าใช้จ่าย				
ค่าใช้จ่ายในการขาย	450.00	457.00	(7.00)	1.56
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	300.00	312.00	(12.00)	4.00
ดอกเบี้ย	5.00	5.00	-	-
ภาษีเงินได้	<u>85.75</u>	<u>119.70</u>	<u>(33.95)</u>	<u>(39.59)</u>
รวม	<u>840.75</u>	<u>893.70</u>	<u>52.95</u>	<u>(6.30)</u>
กำไรสุทธิ	<u>159.25</u>	<u>222.30</u>	<u>63.05</u>	<u>39.59</u>

องค์ประกอบของงบประมาณการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรม งบประมาณส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ส่วนประกอบของงบประมาณการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. งบประมาณการขาย (ทั้งในรูปปริมาณและมูลค่า)
2. งบประมาณสินค้าคงเหลือปลายงวด มักจัดทำขึ้นในรูปของปริมาณและมูลค่า และแยกรายละเอียดเป็นงบประมาณวัตถุดิบ งบประมาณสินค้าระหว่างผลิต งบประมาณสินค้าสำเร็จรูป
3. งบประมาณการผลิต ในระบบการผลิตแบบเดิม งบประมาณการผลิตจะเริ่มจากการประมาณหน่วยที่ผลิต แล้วจึงจัดทำงบประมาณปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วย งบประมาณวัตถุดิบ งบประมาณค่าแรง งบประมาณค่าใช้จ่ายการผลิต

ส่วนในระบบงบการผลิตตามความต้องการ งบประมาณการผลิตมักจะเน้นในรูปมูลค่าของสินค้าคงเหลือเนื่องจากระบบการผลิตตามความต้องการจะผลิตสินค้า และส่งสินค้าตามความต้องการเท่านั้น ระบบการผลิตนี้จึงเน้นเรื่องการวางแผนวัตถุดิบมากกว่าการวางแผนสินค้าสำเร็จรูปที่ผลิต

4. งบประมาณค่าใช้จ่ายทางการตลาด
5. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการบริหาร

2. การวิเคราะห์งบการเงิน

ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงิน

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่างๆ ในงบการเงิน
2. ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบงบการเงินหลาย ๆ งวด แสดงให้เห็นแนวโน้มของกิจการ และช่วยพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น
3. แสดงให้เห็นฐานะของกิจการ ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ และความสามารถในการทำกำไร

วิธีการวิเคราะห์งบการเงินแบ่งออกเป็น 2 วิธี

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ
2. การวิเคราะห์อัตราส่วน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละบรรทัดหรือรายการแต่ละรายการในงบการเงินโดยศึกษาความสัมพันธ์เป็นอัตราร้อยละ หรือคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ การวิเคราะห์เปรียบเทียบมี 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์แนวนอน (Horizontal Analysis) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายการเดียวกันในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน หรือเป็นการวิเคราะห์แนวโน้มของรายการใดรายการหนึ่ง โดยทั่วไปวิธีวิเคราะห์ในแนวนอนมี 2 วิธี
  - 1.) การวิเคราะห์โดยให้ปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐาน
  - 2.) การวิเคราะห์โดยเปลี่ยนปีฐาน
2. การวิเคราะห์ในแนวดิ่ง (Vertical Analysis) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างรายการที่เกิดขึ้นในงบการเงิน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ ในงบการเงินเดียวกันทุกปี

การวิเคราะห์อัตราส่วน¹⁵

เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ฐานะการเงิน ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการหากำไรของกิจการ การวิเคราะห์อัตราส่วนประกอบด้วย

1. อัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity Ratio) วัดความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นของกิจการ
2. อัตราส่วนกิจกรรม (Activity Ratio) วัดสมรรถภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของกิจการ
3. อัตราส่วนกำไร (Profitability Ratio) วัดระดับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจการ
4. อัตราส่วนโครงสร้างของเงินทุน (Leverage Ratio) การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว และโครงสร้างของเงินทุน

3. การจัดการสินค้าคงคลัง

สินค้าคงคลังประกอบด้วย วัสดุซึ่งอยู่ในสภาพของ วัตถุดิบ วัสดุการผลิต อะไหล่ สินค้าที่อยู่ระหว่างการผลิต และสินค้าสำเร็จรูป การจัดการสินค้าคงคลังประกอบด้วย

1. การตีราคาสินค้าคงคลัง
2. การกำหนดระดับปริมาณสินค้าคงคลังที่เหมาะสม
3. การกำหนดจุดสั่งซื้อ

¹⁵ เกษรี ณรงค์เดช, รายงานการเงิน, (กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2528), หน้า

การรายงานสินค้าคงคลัง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการคือ ราคา และปริมาณสินค้าคงเหลือ เป็นการรายงานเพื่อให้ประโยชน์ในการวางแผน ควบคุม และประเมินสภาพคล่อง สมรรถภาพในการทำกำไรของกิจการ

4. งบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสดและงบกระแสเงินสดโดยประมาณ มีประโยชน์ในการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเกี่ยวกับเงินสดและเพื่อการวางแผนของฝ่ายบริหารในอนาคต ฝ่ายบริหารสนใจในการเคลื่อนไหวของเงินสด และจะประมาณเงินสดรับและเงินสดจ่ายในอนาคต การวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของรายการที่เป็นแหล่งที่มาของแหล่งใช้ไป ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงพอเพื่อช่วยให้การวางแผนและตัดสินใจของกิจการในอนาคต ถูกต้องและไม่เสี่ยงมากนัก

3.3 ปรัชญาผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ชลิต พุ่มโพธิ์สุวรรณ (2542) ได้ศึกษาถึง ซอฟต์แวร์ระบบบัญชี ได้กล่าวถึงบทบาทของคอมพิวเตอร์ในงานทางด้านบัญชีดังนี้

การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ทำให้สามารถจัดการข้อมูลต่าง ๆ ได้รวดเร็ว การนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้งานในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ช่วยให้สามารถวางแผนงานธุรกิจได้สะดวกและรวดเร็ว สำหรับงานทางด้านบัญชีซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกิจการหรือหน่วยงาน เนื่องจากข้อมูลทางการบัญชีเป็นผลลัพธ์ที่ได้มาจากการดำเนินงานของกิจการ ถ้าหากกิจการไม่มีการวางแผนหรือการควบคุมจัดการทางการเงินและบัญชีที่ดีแล้ว มักจะพบว่ากิจการนั้นอาจล้มเหลวในการดำเนินงานก็เป็นได้ ในการทำบัญชีในอดีตที่ผ่านมา มักจะเป็นการทำงานตามขั้นตอนที่สืบทอดมาจากผู้ทำบัญชีคนก่อน ๆ และใช้เวลาในการทำงานนาน ดังนั้น การทำบัญชีในอดีตจึงมักผูกขาดอยู่ที่คนทำบัญชีเพียงไม่กี่คน และสิ่งเหล่านี้เองที่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาของกิจการ ความผิดพลาดซึ่งอาจเกิดจากผู้ทำบัญชี รวมถึงการเสียค่าใช้จ่ายมากมายในการทำบัญชี ปัญหาเหล่านี้อาจหมดไปได้ หากมีการศึกษาและนำระบบการทำบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์มาใช้ นั่นหมายถึง มีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้งาน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ รวมทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลกำไรให้กับกิจการได้ด้วย ประโยชน์ของการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้งานบัญชีมีดังต่อไปนี้

1. ไม่ต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก ทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้

2. สามารถทำงานได้แม่นยำ รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งช่วยให้สามารถประหยัดเวลาได้มาก
3. การแสดงรายงานต่าง ๆ ทำได้อย่างรวดเร็ว มีมาตรฐาน อ่านง่าย และมีความชัดเจน
4. การผ่านบัญชีทำได้โดยอัตโนมัติ และการแก้ไขข้อผิดพลาดใช้เวลาน้อย
5. สามารถเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลังได้อย่างรวดเร็ว เป็นประโยชน์อย่างมากในการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของกิจการ
6. สามารถกำหนดรหัสผ่าน และการเข้าถึงข้อมูล ทำให้เกิดความปลอดภัยต่อข้อมูลและความลับของกิจการไม่รั่วไหล

สงวนศักดิ์ สันเจิมศิริ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารในระบบงานงบประมาณ การเงิน และการบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การนำเสนอสารสนเทศเพื่อผู้บริหาร การให้บริการข้อมูลเฉพาะเพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจแก่ ผู้บริหาร นักวิชาการ นักวางแผน

จากการศึกษาพบว่า การใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ในการทำงานเพื่อให้เข้าไปถึงข้อมูลพื้นฐานและนำมาเป็นฐานข้อมูลเพื่อผู้บริหารได้ โปรแกรมประยุกต์ที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถแสดงภาพรวมของงบประมาณแผ่นดิน พร้อมเงินรายได้ – รายจ่าย โดยสามารถแยกรายละเอียดในแต่ละปี ย้อนหลัง 5 ปี หรือตามเงื่อนไขที่ต้องการ เช่นสรุปเปรียบเทียบงบประมาณกับเงินรายได้ แยกตามแผนงาน สรุปเปรียบเทียบงบประมาณกับตัวรายได้แยกตามหมวดรายจ่าย สรุปรายรับ – รายจ่ายของเงินงบประมาณ สรุปรายได้ – รายจ่ายของเงินได้ สรุปรายละเอียดรายรับ – รายจ่ายของเงินในแต่ละเดือน แสดงในรูปแบบตาราง และกราฟ พร้อมนำเสนอทางเลือกตัดสินใจ และแบบทำนายล่วงหน้า

เอกพรรณ มหาอัมพรพฤษ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบสารสนเทศในการควบคุมงบประมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ สร้างระบบสารสนเทศในการควบคุมงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาการควบคุมงบประมาณแบบเดิม ที่มีความยุ่งยากและล่าช้าในการรายงานผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า ระบบควบคุมงบประมาณด้วยคอมพิวเตอร์ ที่มีความสามารถในการจัดการข้อมูลงบประมาณ รายจ่าย การเบิกจ่าย การตัดยอด และการรายงานผล ลดความยุ่งยากและลดเวลาในการดำเนินการ ทำให้ได้ฐานข้อมูลงบประมาณที่ทันสมัย ดังนั้น รายงานผลที่ได้จึงเป็นสารสนเทศที่มีความถูกต้อง ตามเวลาที่ดำเนินการจริง และทันเวลาต่อการนำไปใช้

วิชัย รุ่งเรืองอนันต์ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบสารสนเทศเพื่อการควบคุมต้นทุนการผลิตในโรงงานผู้แช่แข็งแบบเหล็กกล้าไร้สนิม

จากการศึกษาพบว่า การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการควบคุมต้นทุนการผลิต โดยการจัดทำระบบควบคุมด้วยเอกสารและการใช้มาตรฐานควบคุม เช่น มาตรฐานการผลิต มาตรฐานวัตถุดิบ จึงทำให้ผู้บริหารสามารถได้ข้อมูลที่จำเป็นทางการผลิต และสามารถช่วยผู้บริหารวางแผน ตัดสินใจ และควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วีระศักดิ์ ทรัพย์แสนอุดม(2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศในธุรกิจสิ่งทอ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ พัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจสิ่งทอ

จากการศึกษาพบว่า การบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสารสนเทศเพื่อการบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ